

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI NAPILAP.

Előfizetési díj: Egész évre 12 frt., félévre 6 frt., negyedévre 3 frt.

Előfizetések és hirdetési díjak helyben és vidékről a szerkesztőséghez küldendők be.

Helyben előfizethető: a szerkesztőségnél, a kiadó-hivatalnál; Demjén L. Keresztély P. kereskedésében.

Egész szám ára 5 kr. o. é.

Szerkesztőség és kiadó-hivatal: belső-tordatca szögletén, Csapó S. kereskedésével szemben, I-56. emelet, feljárás a kaputól jobbra.

Hirdetési díj: öt hasábos garmond sorért 6 kr. s egyszeri beiktatás után 30 kr. bélyegdíj.

Hirdetéseket felvételnek: Helyben: a szerkesztőségnél, a kiadó-hivatalban, Demjén László

könyv- és Keresztély Pál papir-kereskedésében. Bécsben: Hasenstein és Vogelmel (Neuer-Markt 14. sz.),

Oppelk Alajosnál (Wollzeile 22. sz.), Rudolf Mosse officiel. Zeitungs-Agent (Stadt, Seilerstätte 2), Süddeutsche

Annoncen-Expedition Stuttgart.

Nyitlér sora 20 kr.

A „KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY“

1872 szeptember 1-jétől mindennap egész nagy iven jelenik meg; előfizetési díj: egész évre 12 frt., félévre 6 frt., évnegyedre 3 frt o. ért.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizető után tisztelet-példánnyal szolgálunk.

Allami és társadalmi életünk.

II.

(K—G.) Ha egy állam existenciájának biztos alapot akar szerezni, ha lételet nem a külső szerencse esélyeitől, vagy a nyers erőtlől kívánja függővé tenni — szükséges megszereznie mind azokat az alapfeltételeket, melyeket úgy a józan politika, mint a népek mivelődés-történelme egy állam biztos alapjául mutat ki, más szóval: szükséges a jogi- és a cultur államok sorába lépni. — E szót nem kell soha a legmagosabb értelmök szerint venni egy állam léte megítélésénél, hanem mindig számolni kell a tényleges viszonyokkal és körülményekkel, az előnyökkel és akadályokkal, melyek ölműsúlyval nehezdednek sokszor egy állam fejlődésére.

Képzeltető theoriában a jogi és cultur szónak oly fogalma, mely a tökélynek netovábbja, anélkül, hogy az a gyakorlati életben valaha megvalósítható volna. E szavaknak tehát mindig viszonylagos értelmök van.

Az utóbbi időben sokszor halljuk, hogy államunk is belépett már a jogi- és cultur államok sorába; helyet foglalt Nyugot művelt népei között. Foglalkozunk egy kissé tüzetesebben evel az állítással.

Hogy egy állam a jogi államok sorába lépjen, bizonyos elveknek a proclamálása, s a gyakorlati életbe átültetése szükséges. — Népképviselő és parlamentarismus, jogegyenlőség és közös teherviselés, ezek egy jogi államnak tulajdonképi criteriumai, hol ezek megalkotva és a gyakorlati életbe átültetve vannak, ott jogi államra ismerünk.

Allamunk már 48-ban belépett ezek sorába; hogy 20 siralmas éven át az absolutismus alatt nyögött, mit sem változtat a dolgon: phisicai erőszak tiport el, ez pedig egy megalkotott tényleges állapot minőségén mit sem változtat. Egyoldalú rendeletekkel, kormányoztak, de mert a magyar nemzetnek volt elég bátorsága és lelki ereje kimondani, hogy túróm ez állapotot, mert kénytelen vagyok vele, de beleegyezésemet soha se adom hozzá, a jogfolytonosság mindig megmaradt. Nem azt akarom ezzel mondani, hogy ily általános elveknek a proclamálása tökéletesen kimeríti a jogi állam fogalmát; erre még sok minden szükséges. A polgári élet minden viszonyait átölelő törvények is szükségesek; de én amazoknak még is elsőbbséget adok ezek felett, s első sorban azokról ismerem egy jogi államra.

Nem vagyunk ily szerencsések a cultur szóval. E tekintetben igazán el vagyunk maradvá, sokat kell dolgoznunk, hogy cultur állam lehessünk. Lássuk azokat a bajokat, melyek nagy akadályul szolgálnak előhaladásunkban. Mert a legszentebb törekvés sem sokat használ, míg a bajokat fel nem ismerjük és meg nem oryosoljuk.

Egyik baj, geographiai helyzetünkben, s az ez által teremtett nép-jellegben keresendő. Államunk nyugot és kelet között, mint összekötő kapocs áll. Természetünkben egyaránt van úgy a keleti, mint a nyugoti alapvonásból. Ha a mivelt nyugottól beszívott gondolkozási mód, munkássági ösztön, takarékosági hajlam uralomra is jut bennünk, ezeknek mindig hatalmasan meg kell előbb küzdeni keleti termé-

szetünkkel; sőt nem egyszer történik meg, hogy ez utóbbi győzedelmeskedik az első felett.

A mivelt nyugotot naponta látjuk előhaladásában, szemünk előtt van, hogy munka és kitartás, szorgalom és takarékoság mit képes teremteni, s ennek dacára még is jól esik tétlenül legeltetni szemünket párdűzöz őseinken, a dicső multon.

Egyik nagy hibánk, hogy nem akarjuk magunkat beletalálni a munka századába, nem tudunk gyorsan és észszerűen megalkudni az adott viszonyokkal. Nagy hajlandóságunk van a quietismusra; igen sokszor elmerengünk a multon, s elfeledjük a jelent, melyben dolgozni kellene a jövőért. Egyáltalában nem igen birunk avál a tulajdonsággal, hogy kizsákmányoljuk a helyzet minden előnyeit, megragadjuk az alkalmat két kézzel, midőn a máról van szó, a tegnapi történetekre gondolunk, s hogy holnap mi fog történni, azzal keveset törődünk.

Nem akarom ezzel megróni nemzetemnek a mult iránti kegyeletet; sőt tisztelettel hajlok meg azok előtt, mert magam is sokszor elmerengem a régen elmúlt idők felett. A mely nép nem ragaszkodik történelmi multjához, nem csüng szeretettel nagy ősein, az lehet speculativ nép, de nagy, nemes, minden szépre és jóra fogékony, soha. Hazaszeretetünknek és ragaszkodásunknak élesztő tüze maga a mult; ezt nem tisztelni tehát annyira volna, mint rideg, üzletemberek sokaságává fajulni. Csak azt mondom tehát, hogy a mult iránti kegyeletünk ne fajuljon rajongássá, ne feledkezzünk el, hogy nekünk a jelenben a jövőt kell felépíteni szorgalmas munka és kitartás által.

Eppen itt a bökkenő, hogy munka által kell egy jobb állapotra szert tenni.

Ha valami égi hatalom hazánkat egy varázsütésre paradicsommá változtatná anélkül, hogy nekünk izzadni kellene, akkor tudom, elégedettek volnánk s lenne öröm a négy folyó partján; akkor áldoznánk még a magyarok Istenének, ki ily kényelmes mutatta meg kegyét választott népének. De az a baj, hogy ez így nem megy; összedugott kézzel nem lendítünk semmit; mi pedig irtódunk a munkától, e szót felfogásunk szerinti jelentésének alóbb értelmében véve. Különösen az anyagi munka az, melytől úgy irtódunk, mint az ördög a tömjéntől.

A ki abba a szerencsében részesült, hogy poros kutyabőr őrizhet ládája fenekén, vagy hét szilvafája diszeleg kertjében, ősei hirnve bemocskolásának tartja fiát egyébként képezni, mint jogásznak. Mérnök, iparos, kereskedő, gazda előtte nem numeráló fogalmak; mert ezek foglalkozása a kezét be is szokta ám piszkolni; lássa a paraszt, bajlódják az effélével. Egy egész örökségnek könnyelmű elfeledése hagyján, csak hogy századokra menő őssékel dicsekedhessünk: költeni tudunk, de szerezni vajmi keveset.

Ily viszonyok között vasutrá, vízszabályozási művekre mégis szükségünk van, s mert nem birunk elég hazai szakemberekkel a különböző foglalkozási ágakban, a kormány kénytelen idegenekkel is dolgoztatni. S mit te-

szünk mi? A helyett, hogy megköszönnék segédkezéseket, szidjuk a kormányt, hogy germanizál, s jaj a taliannak meg a németnek. Előszedjük a magyar dictionariumból a legtar-kább szótakat, s azokkal traktáljuk őket.

Igy is lesz mindig, míg a munkának igazi szeretete, valódi becsülése lábra nem kap kö-zöttünk. Míg az az általános tudat nem ver gyökeret, hogy mindnyájan ugyanazon egy ha-za felvirágzásán dolgozunk, habár különböző téren, addig a félszagségek nem fognak elsi-mulni. Csak, ha a munkást saját értéke szerint becsüljük, akkor lesz minden máskép. Cultura életünk akkor fog egy új stadiumba lépni, mikor az a tudat általános lesz, hogy az ipa-ros, a kereskedő egy oly nélkülöz-hetlen kiegészítő tényező az állam-gépezetben, mind a legelső hiva-talnak, vagy államférfi.

Az a felfogás, mely a munkakülömbőség-ből osztály különbséget teremt, mindig meg-boszulja magát; mert csak a képzelet hiúságá-nak hódol.

A munka nem arra való, hogy kasztokat teremtsen, hanem éppen arra, hogy lerontsa azokat a válaszfalakat, melyeket születés, rang, vagyon, ember és ember közé helyezett.

A becsületes munka az egyedü-li alap, melyen úgy egyesek, mint nemzetek jólléte és biztonsága nyugszik.

A születés nem érdem, csak külső, tőlünk nem függő esetlegesség, ezt tehát az osztályo-zás alapjául elfogadni, tiltja a józan ész.

A vagyonnak már több jogosultsága van; ám de mi a vagyonnak megszerzője fentartója, a munka. Bárhol kezdjük tehát, mindentűnen csak a munkára térünk vissza, mint egyedüli biztos alapra.

Másik nagy bajunk az, hogy szó és tett között megfordított viszony van.

Igen sokat beszélünk; de annál keveseb-bet teszünk. Ha valamely üdvös intézménynek életbeléptetéséről van szó, azonnal megindul a szóáradat; kicsi, nagy, boldog, boldogtalan pennát fog, s szintugy áradoznak a napi lapok hasábjai a sok éretlenségtől; de hogy a kezde-ményezés szerepét kezünkbe vegyük, hogy tet-tel mutassuk meg az ügy iránti érdekeltségün-ket, ehhez nagyon kevés kedvet érzünk; az a tudat, hogy mi szóval megtettük kötelességün-ket a buzdítás, rábeszélés által, megnyugtató s így sok szent ügyet temetünk a feledés örvé-nyébe, vagy elődázunk a jobb jövőre.

Van még egy igen kedves tulajdonsága a magyar embernek, értem a politizálást. — Jól tudja, hogy mitse hajt a konyhára, s még se tudja elhagyni, mert abba nőtt fel, az már vé-révé vált.

A politikai lapokat olvassák, a tudomá-nyos szakfolyóiratok szemeink előtt halnak el pártolási hiányában. Ez a tulajdonság a követ-választások alkalmával culminál, ekkor a poli-tizálás valódi mániává fajul, minden ház egy-egy kortestánya, s van keletje az olesós szónak. Egy ezüst gombos, sarkantyus kortesvezért úgy megbámulnak, mintha mennyei küldött volna, ha szólni kezd, minden szava arány; van égis erő lelkesedés, felemelés s tudja isten még

mi; de ha eljön hozzánk egy szerény tuda-mánybarát hasznos ismereteket hirdetni, pa-polhat a néma falaknak. Ex officio meghall-gatják azok, kiknek kenyérkeresetébe vág a dolog, már csak a híréért is, de a sokaság még csak tudomást sem vesz róla.

Számos félszeg kinövés lehetne még fel-hozni a helyzet jellemzésére, de azt hiszem ez is elég társadalmi életünk illusztrálására. Oly bajok ezek, melyek kiméletlenül rágodnak társadalmi életünk testén, s melyeket orvo-solni halaszthatlan kötelességünk. Hogy ki le-gyen az orvos, arról egy következő cikkben.

Az or. pénzügyi bizottságból.

A pénzügyi bizottság oct. 30-án tartott ülő-sében folytatta a vállas- és közoktatásiügyi minis-terium költségvetésének tárgyalását.

Tanintézetek:

Előirányzat 3.301,131 forint, (1872-ben 2.332,561 ft.)

Fedezet 289,355 ft. (1872-ben 204,599 forint.)

Felsőbb tanintézetek.

Pesti kir. egyetem. Előirányzat 468,395 (1872-ben 415,434 ft.)

A személyes járandóságokat 291,906 forintban megszavazta a bizottság.

A dologi kiadásokra az elméleti és gyakorlati oktatásra kívánt 92,648 ftot, 5000 forintot töröl-vén 87,648 ftot szavazott meg a bizottság.

A napi díjokok illetményeinél azonban, hol a Baloghféle könyvtár rendezésére is előirányozta-tik 1278 ft, kérdést intézett a miniszterhez, meny-nyire haladt e könyvtár rendezése, melyre 3 rend-kívüli díjnak van felvéve az előirányzatban.

Az egyetemi fűvészkertre vonatkozólag, mire a miniszterium egy üvegház építésének első részle-tére tett előirányzatot, felhívja a bizottság a mi-niszter figyelmét arra, vizsgálja meg általában a fűvészkert ügyét, s győződjék meg arról, vajjon észszerűen-e és minő eredménnyel használtattak fel az eddig megszavazott összegek azon célokra, melyekre előirányozva vannak.

Gymnasiumi tanárképezde.

Előirányzat 32,800 ft (1872-ben 19,550 ft) az előirányzat szerint megszavaztatott.

Kolozsvári egyetem.

Előirányzat 157,025 ft.

Az egyetem csak az idén állítván fel, a mult évi költségvetésben természetesen nem sze-repel.

Azonban a kolozsvári jogakademia és orvos-sebészti tanintézet részére, melyek jelenleg meg-szüntetettek, megszavaztatott 1872-re 50,718 forint.

A bizottság a kolozsvári egyetemre elő-irányzott összeget megszavazta.

Miután azonban a miniszter előterjesztette volna, hogy a kolozsvári muzeumi könyvtár szak-művekben felette-hiányos, különösen az újabb tu-dományos szakirodalom termékeit illetőleg, s e te-kintetben égetően szükséges, hogy a bajon segítő legyen; az évi könyvtári javadalmaszából pedig az első szükséglet fedezése lehetetlen, e tétel tehát az elő-irányzott összegben felül legalább 3000 ftal eme-lendő a bizottság az előterjesztés indokait helye-seknek találván, a 9-ik rovatban előirányzott 2000 frton felül a könyvtár javadalmaszására még 3000 ftot vett fel a költségvetésbe.

A kolozsvári egyetem szükségleteire tehát összesen 160,000 forintot szavazott meg kerek számban.

Józsefműegyetem.

Előirányzat 203,977. (1872-ben 158,200 forint.)

A bizottság az előirányzatot azon változtatással szavazta meg, hogy a Szupp-féle ház bérét a 11 rovatban előirányzott 4.650 frtot, miután az illető házi urral a szerződés megkötöttét, kihagyván, házbérekre 43.800 frtot, — az egész szükségletre pedig 198.234 frtot szavazott meg.

Reáltanodai tanárképezde.

Előirányzat 15.700. (1872-ben ugyanannyi.)

A bizottság teljesen magáévá teszi a minister azon nézetét, mely szerint ezen tanintézetnek megszüntetését tervezi. A bizottság is azon nézetben van, hogy a gymnasiális tanárképezde mellett külön reáltanoda tanárképezde nem szükséges. Az 1873-ik évre azonban megszavaztatott az előirányzat.

Országos rajztanárképezde és mintarajztanoda.

Előirányzat 40.540 frt (1872-ben 25.910 forint.)

A bizottság megszavazza az előirányzott összeget azon módosítással, hogy a 6-ik rovat művészi magyar tárlattal kidolgozására 800 frt, — mint nem ide tartozó, innen kihagyassék.

Nagyszabeni jogakademia.

A bizottság az utolsó rovatból: előre nem látott kiadásokra előirányzott 1.000 flból 500 frtot törölve, a szükségletet 18.285 flban szavazta meg.

Pénteken reggel 10 órakor folytatja tanácskozásait a bizottság.

Főt. Raffay nép János.

Válasza

a Ferenz József lovagrend ünnepélyes átadása alkalmával a nagyméltósági erdélyi püspök ur által mondott beszédre.

Ha azon álláspontot, melyre engemet az isteni gondviselés rendelt, úgy mint az Isten, és haza szolgálataim legelsőbb ponton állásomat tekintik, és ha én az itt jelenlévő urak tagjainak rangját, és személyét, s azok által az Isten és haza oltárára tett áldozataikat megfontolom: nem tudom örömet, vagy levert kedvet, és arcpirossággal emeljek-e szót? E két különböző érzet elnyomja szavamat, mely ez alkalomhoz illendő, és ékesszólással inependő lenne.

Ékesszólás gyakorlatán kívül levén a nemzet sarjadék körében, minden ékesszólás nélkül első kötelességemnek tartom, a dicsően uralkodó Felséges apostoli királyi trón előtt meghajolni, mely első önagyméltósági erdélyi püspök ur juttatta azon tanítói pályámon tett működésemet, mely szent fogadalmaim értelmében nem érdem, hanem lelkiismeretes kötelesség.

Nem tudom, nem lenne-e jobb néhány szent, különösen szent Hilárt követnem, ki működéséért soha dicsőre, annál kevésbé jutalomra nem számított, és ha dicsőre, vagy jutalmaztatott, kevesesen sirt azért, hogy e földi jutalom által elvesztette azon jutalmat, melyre ő sirján tul számított.

Nekem is valóban sirnom kellene, ha életemben kötelességemnek tehetségemhez mért teljesít-

seért dicsővágy, jutalomvágy lepte volna meg szívemet.

Ezt nem érzem magamban, de mivel a nagyméltósági püspök ur e magas tiszteletet, nem az én csekély személyemre nézve, hanem sorosim, a tanító buditására vitva ki, nekem legfőbb kötelességem ő Felségét kegyét, hivatalához illő hódolattal, és azon kötelességemnek teljesítésével hálalni, melyek az Isten, és király trónját szilárdítják, és a nemzet boldogságát előmozdítják.

Ezt szűk körömben nem tehetem másképp, mint az által, hogy a hajlékony szivekre, és fogékony elmékbe csepegtetem az Isten, király, és honiránti szeretetet, mely csak a vallás, és munkásság által intézhető elő.

Főkötelességem még életem néhány napjaiban kérnem az egek urát, hogy az uralkodó apostoli kir. ő Felségére, felséges életére párjára, és családjára árássa áldását, édes honunk, és nemzetünk boldogítására, és felvirágzására, melynek alapját már megerősítve halásan láthatjuk, ha részrehajlatlanul elismerjük, hogy bennünket a többi művelt nemzetek sorába iktatni az uralkodó Felségünknek főtörkvése mindenben, mi egy nemzet sorsát, szellemileg és anyagiilag biztosítsa.

Nem csekély személyem, hanem a Felséges királyi adomány megfizetésére ide gyűlt mély tiszteletem méltó urak tagjainak legalázatosabb köszönetemet; ő nagyméltósági püspök urnak megváltónak azon követéseért, hogy feltámadása után egy Tamás kedveért, mint a többi apostolok kedvéért megjelent, kézsókkal egyesült hálát nyilvánítva, szerzetünket és magamat ur kedvesökbe ajánlva, nem kétem mindnyájunk érzelmét hangoztatni, midőn hön kívánom, hogy Isten éltesse Felséges apostoli királyunkat, Felséges élete párjával, és családjával.

Brassó város felirata gróf. Péchy Manó önméltóságához.

Nagyméltóságod! Midőn ő cs. és ap. k. felsége bizalma Excellenciát Magyarországra és Erdély egyesítésére s kis hazánk kormányzatának vezetésére kinevezte, visszaemlékezünk Bethlen Gábor fejedelem nagytehetségű kancellárjára Péchy Simonra, ki az előbbi fejedelem által ütt sebeket begyógyítani tudta, és szép reményeket ébresztett e város lakosságában; ebben megerősített minket Excellenciád élnék, értelmes érdeklődése városunk minden intézménye s lakosságának óhajai iránt. Ezt excellenciád 1867 május 27-ki, első és fájdalom egyedüli Brassóban létele alatt tapasztaltuk.

Reményeinkben, bizalmunkban nem csalódtunk. Államférfiúi tapintattal, a jogos érdekek minden oldalról méltánylásával igyekezett excellenciád, a mennyire hatásköre engedte, az átmenet nehézségeit kiegyenlíteni, a községek és kerületek önkormányzati jogát tiszteltetni és védni, s a hatóságokat egy egységet készsége s mindig időszéri utasításokkal, tanácsokkal elősegíteni. Valamint excellenciád dicső őse a helyettes nádor Péchy Zsigmond kiválóan közreműködött abban, hogy a magyar monarchia a jelen osztrák monarchiával tartósan és felbonthatatlanul kapcsolassék össze a pragmatica sanctio köteleke által, egy Erdélynek

kivül kíváncsiak, addig kérték, faggatták Alit, míg az végre bemutatta nekik az angolt. Ali különben nem mutatott be nejeinek szívesen csinos férfiakat, de a fehér szörnyeteggel szemben nem volt féltékeny. Csak arra kérte őket, hogy készítsék elő magukat a legborzasztóbbra s ne ijedjenek nagyon meg. Midőn a fekete hölgyek az utazó angolt megpillantották, közel voltak néhányan az ájuláshoz, s bizonyosan nem elragadtatásból. Mert a legrettenthetlenebbeket is, valahányszor Mungó Parkhoz közeledtek, mindannyiszor leküzdhetetlen borzadás szállotta meg és riasztotta vissza. — Mi lenne még akkor, ha egyike szép, kékszemű szőkeknék lépne valamelyik néger fejedelem palotájába? Egy leány dus fürtökkel olyan nyakkal, vállakkal, mellet mint a frissen hult hó, alabástrom fehér kezekkel, karokkal, magos, karcsu, termettel? — Uram segits! ez a leány, kit nálunk minden habozás nélkül az anyagok közé számítanának, s ezenként írának hozzá a szerelmi elégiákat, kiért Werthereink haladók nélkül agyon lőnék magukat — merénük fogadni, hogy a négernek legalább is azt hinnék, hogy a szegény gyermekről elevenen lehúzták a bőrt.

Afféle börteluzásokra a négernek különben nagyon is képeseknek hisznek minket. Mert legtöbbjei egyenesen emberevőknek tartanak és miveletlen nyelvűöknek nekünk olyan nevet adnak, mi magyarul körülbelül annyit tesz, mint: husfaló ördög. Egyébiránt nem nehéz kitalálni, hogy ez az elnevezés honnan származik. Midőn t. i. az Afrika belsejéből európai hajókra hurczolt rabszolgák megvizsgáltattak, hogy egészségesek-e, s mennyit érnek: a szegény tudatlanok kétségkívül csodálkoztak azon, hogy minden tagjaikat megtapogatták, mi buta fogalmaik szerint bizonyosan nagy szörnyetelenségnek tartották, és talán csak a baromvársárló mérsárosokhoz illik. Ennek következtében azon téveszmére jöttek, hogy őket már most kétségkívül leölik és megeszik.

Magyarországgal való tényleges egyesítése legnagyobb részét excellenciád műve.

Mélyen meghatva vette tehát városunk excellenciád f. é. sept. 18-án 1200—1872. eln. szám alatt küldött szívélyes bucsu-üdvözlését, ez arra ösztönzi, hogy a tapasztalt jó indulatért, minden segélyért és elősegítésért őszinte, alázatos köszönetét, mely, igaz tiszteletét fejezze ki, és magát excellenciád jóakaratu emlékébe ajánlja.

Isten tarisa meg, oltalmazza és áldja meg nagyméltóságodat Magyarország kedvencz költőjének szavai szerint: „mindkét kezével.”

Iberiai köztársaság

A „Jornai do Commercio“ általános figyelmet keltő cikket hozott legközelebb azon titkos agitatókról, melyek egy idő óta Spanyolországban és Portugáliában észrevehetők.

„Európa majd egy majd más pontján észlelhetünk jelenleg — írja az említett lap — forradalmi agitatókat, melyek sok fejtörést okoznak az államférfiaknak. Az események jellege és menete egy titkos hatalom működését árulja el, mely forradalomra ösztönöz azon reményben, hogy abból valami hasznot húzhat.

Ha kétség támadhat mindeme mozgalom kiindulási pontja iránt, nem nehéz feltalálnunk bizonyos társulat lassu, de szívós működésének nyomait akár egyes elszigetelt tettekben, akár a mozduló látszólagos hiányzásában, akár pedig azon sajtóságos összehatalkozásban, melyet feltüntetnek, noha különböző célok felé látszanak irányulni.

Könnyű mondjuk rátalálni, e társulat működésének nyomaira, melynek erejét több mint egy század vereségei sem tudták teljesen megtörni, melyet az általános visszatartás is nem hangolt és a mely még mindig általános uralomra törve, legutolsó rétegekben kizsákmányolja a legellentétesebb szenvedélyeket oly célból, hogy az összes hatalom romjain a társulat mindenhatóságát építhesse fel.

Összehasonlítva egymással a tényeket és informatiókat, melyeknek némelyikét a leghiteltelendőbb forrásokból vesszük, bizonyos titkos köteleket vélünk azok között felfedezhetni.

Egy spanyol politikai férfi, egy föderalis-republikánus képviselő jött nemrég Lissabonba, hol több politikai egyéniséggel érintkezett, akik közvetlenül avagy közvetve összeköttetésben állának a közelebb meghiusult összeesküvés rendezőivel. És e körülmény figyelmet érdemel, minthogy ugyancsak a spanyol föderalis republikánusok voltak azok, kik a trónbeszédre adandó feliratra emelték a felvételét hozták javaslatba a kortesban: Tekintve a spanyol és portugál nép kebelében észrevehető heves agitatót, tekintve a latin faj jövőjét, minden azt követeli, hogy az állandó örökösödési hatalom haladéktalanul elmozdítható s felelős hatalom által helyettesíttessék.

Mi portugálok azonban, kik innen úgy látjuk a dolgokat, a mint azok valóban vannak, csodálkozunk azon jóhiszeműség fölött, a melylyel a spanyol föderalisták az egyesülés érdekében fenlevő agitatókról és vágyakról beszélnek. Feledvén a multat és kiforgatván alakjából a jelent prosély-

De valljuk be az igazat, hogy mi európaiak sem tartottuk a feketéket kezdetben tökéletesen embereknek, hanem olyan valaminek, mi a majom és ember között áll. Nagy tudósaink vastag rézmetszetekkel díszített foliansokban világosan bebizonyították, hogy a feketéknek más csontrendszerük miatt is, sokkal kevesebb észtehetségük van, mint nekünk derék fehér embereknek. Mióta azonban a néger és négernek igen csinos költeményeket írnak, beszédek tartanak, európai szolgálatban európai csapatok parancsnokává lesznek, sőt Hayti szigetén olyan köztársaságokat s királyságokat állítanak fel, melyekben iskolák, gyárak, kikötők, alkotmányok, törvények vannak, úgy, hogy szintugy oda kívánczik az ember a mi civilizációnkból, ezóta természetesen téves nézeteink a néger felől kissé megváltoztak, s nagy tudósaink halhatatlan műveikkel kissé hóbortosoknak tűnnek föl.

Ámde elfelejtettük az akimi királyt, pedig róla és az európaiakkal történt első összejöveteléről akarunk írni.

Mint már mondtuk, a király hallott valamit a fehér tengeri szörnyetegekről, kik a tengeren jöttek, s nagy faszekérényekből partra másztak. Utasok, kik e teremtményeket látták, azt állították, hogy a szörnyetek rendkívül hasonlítanak az emberekhez, két lábon járnak, s hangjukról ítélve, alkalmasint beszélnek is. Azonban nincsen egyforma alakjuk, sem egyenlő színük; arczban ugyan elundorító fehérek, de testük hol veres, hol zöld, hol kék, egyszóval tarka. Megint mások mennyire földre esküdöztek, hogy a jövevények nem is emberek, hanem vízi-ördögök. Többeknek orruk alatt hosszú hajuk van. Legkedvesebb italuk, valami olyan folyadék, mit ember nem ihat meg: mert ha valaki néhány cseppet ajkára vesz, úgy éget, mint a tűz. Dorongokat is hoztak a tenger mélyéből, melyekben a villám és dörgés lakik. Ha egy madarra irányozzák ezeket, rögtön mintha nyíl találna, leesik iszonyu villámlás s dörgés köz-

takat igyekeznek toborzani s előkészíteni az eseményeket, melyeket okvetlenül kegyetlen kiábrándulás fogna követni.

A spanyol föderalisták tulnyomó nagy részére nézve az ibériai föderált köztársaság egyértelmű az „ibériai unió“—val, Portugalia és Spanyolország egyesülésével — az ékesszóló Castelar phrasisa szerint — a nagy spanyol nemzetiség árnya alatt. Ezen egyesülést, e föderált köztársaságot mi ellenítettük és ellenezni fogjuk minden erőnkkel. Ibériai föderált köztársaságról szó sem lehet, csupán két nemzetiség között, hanem annyi nemzetiségnek kellene lenni, a hány ősrégi autonómia létezett a régi hispaniai félszigeten.

Ha tehát Spanyolország nem akar darabokra szaggattni, ép oly áruló lenne minden portugali férfi, ki monarchikus formájú ibériai egység mellett esküdne össze, mint az, ki ez egyesülést köztársasági forma alatt akarná létrehozni.

Ezt szükségesnek tartjuk kimondani és ismertetni, mert ismerjük ugyan az eszméket, melyek félszigetünk jövő szervezését illetőleg fenforognak, de nem akarjuk, hogy rokonszenvelvő vádolhassanak bennünket azon fondorlatok és cselszövények iránt, melyekben heterogén elemek vesznek részt, hogy zavart támasszanak s így hatalomra vergődjenek Spanyolország és Portugalia jelen politikai rendszerének megsemmisítése után.

UJDONSÁGOK.

Kolozsvár, nov. 5-én

— **Boldogult b. Eötvös József.** „Ejzen az egyenlőség“ című vigjátékára nagy szorgalommal készülnek színházunknál, ez uttal különös gond fordítatik arra, hogy az egyes szerepek a legjobb erők kezébe jussanak. A rendezőség e mellett szép és megragadó allegorikai képre is tesz előkészületeket.

— **Szép ünnepély.** Tegnap délelőtt a helybeli ref. collegiumban igen érdekesen folyt le azon ünnepély, melyen Parád Kálmán és Debreczeny József rendes tanárokká avattattak. Az ünnepély fél 10 órakor kezdődött. Az ifjúság dalárdája több darabot énekelt a két fiatal tanár iránti tisztelete jelöl. Legszöb és figyelemre méltó momentumát képezte ez ünnepélynek azon természethistoriai értekezés, melyet Parád Kálmán — ki e téren jártasságáról eléggé ismeretes — tartott; ugy Debreczeny Józsefnek a „mozdulás és erők közötti viszony“—ról szóló ismertetése. Mindkettőt tapsviharral fogadta a nagyszámu hallgatóság kik között több tudományos férfit is vala szerencsénk látni.

— **Iparműtárlat.** A nemrég árvérezés alatt álló Gugenberger-féle kereskedés helyén „Iparműtárlat“ nyílt fényes kirakattal.

— **A tegnapi érdekes hangverseny** — mint előre látható volt, a helyek tulságos árfelemelése miatt, igen kevés számu közönség jelenlétében folyt le; ez intő példaul szolgálhat a jövőre.

— **Hidakapu helyén** jobbra csinos bolt helyiségek épülnek, melyek díszítésére szolgálnak

Az akimi király egy derék, művelt férfi, mind ezen nagyon elcsodálkozott, s nagyobbrészt el sem hitte e furcsa memdomondákat, hanem a tudósítások ismétlődtek. Meglepetése legmagasabb fokára ért, midőn országának egy szerföltöt böles férfia, utjából hazatérve, elbeszélte királyának, hogy ő is látta a tengerszörnyeket, de azokat határozottan más világbeli embereknek tartja. Állítását nagyon behatólag támogatta az általa szorgalmasan megfigyelt következő adatokkal:

„Vannak néhányan fajunkból, kik ama teremtmények nyelvét elsajátították, s beszélni is tudnak velük. Ezt más állatokon mindeddig még nem lehetett tapasztalni: következőleg emberek kell hogy legyenek. Hogy az Istentől felruháztattak-e annyi észszel, mint mi, nem tudom, de nagyon kétem. Mert némelykor ugyan okosoknak is látszanak, de gyakran épen ellenkezőjét mutatják. Legnagyobb élvezetük, az égető víz ivása; ekkor azonban egészen esztelenekké lesznek, nevetnek, rikácsolnak, inganak ide-tova, s nem képesek szilárdan állani, megölelik, ütök, megsebesítik egymást, szökődőnek, ugranak, míg álomba merülnek. Ha felébrednek, megint okosoknak látszanak.

„A táncot is kedvelik. Észrevettem, hogy ha az egyik egy szörös fával húzásokat tesz valami különös alakú üres fán, melyre összesodritott állatbelek vannak vonva, a többiek majd lassu ki-mért, majd ugrándozó léptekkel hol balra, hol jobbra kilépnek.

„Továbbá észrevettem, hogy bizonyos nomü varázsz-czédulákkal sokat dolgoznak. Keltő, három, vagy négyen is összeülnek, előveszik a tarkára festett czédulákat, melyek egyforma nagyságúak, összekeverik s elosztják. Azután mindenki rámered a maga lapjára, s csakhamar észrevehetni a varázshatását. Néhányan komolyakká lesznek; mások kárörömmel nevetnek, arczuk sugárzik az örömtől, mintha valami nagy boldogság érte volna;

az eddig oly pusztá oldalrészeknek. A „fogyasztó egyelet” is itt nyitotta meg új bolthelyiségét.

— **Sár és szemét** bővíben van a belkőzép utcában, ez ellen a cholera felhívók csakugyan protestálnak, s mintha csak a szemét-összetakarító haszonbérlet keresné soraikkal. Jó lenne a lapátokat és seprüket munkára felkérni, ha már a haszonbérlet nem ér rá kötelei teljesítésére.

— **Rendelet a cholera ellen.** Az utca sarkokon nálunk is olvasható már azon rendelet, melyet a városi hatóság a cholera elleni rendszabályok érdekében közzétett. Erre első megjegyzésünk, hogy az ily rendeleteket a szerkesztőséghez is be kellene küldeni, továbbá a városi hatóság nem csak szóval, de tettel mutassa ki örködését. Különösen belvárosunk utcáinak tisztán tartására s a telkek átvizsgálására kellene gondot fordítani.

— **Numismatikai kincs.** A „Gy. Köz.” felhívja a kormány figyelmét a nemrég meghalt koronczói birtokos Milkovics János több ezer darab régi pénznemet s ezek közt számos unicumot tartalmazó numismatikai gyűjteményére, melyet az örökösök eladni szándékoznak. Kár lenne, ha nem jutna e becses gyűjtemény a nemzet birtokába.

— **Felhívás.** A kolozsvári önkéntes tűzoltók anyakönyve a tagoknak neveik sajátkező beírására nyitva áll a városháznál levő 10-ik számú hivataliszobában reggeli 8 órától 9-ig, délután 2-től 3 óráig. Kolozsvárt, november 4-én 1872. Minorich Károly, főparancsnok.

— **A gyöngyösi deákpárti hölgyek** Pulszky Ferencnek küldöttéleg egy ezüst serleget adtak át tiszteletük jeléül.

— **Tanrend.** A gyermekfelügyelő-nőket képző intézetben Kolozsvárt. Hétfőn délelőtt 9—11-ig s délután 2—4-ig gyakorlati foglalkozás a gyermekekben járó növendékek körében. E foglalkozásokat rendezi és vezényli Csoma János gyermekkezelő-vezető. Szerdán délután 1—2-ig ének- és gyermekdalok betanítása, tanítja Csoma János, 2—4-ig női kézi-munka tanítja Csoma Jánosné. Csütörtökön délelőtt 11—12-ig nyelvtani- és értelem gyakorlatok, előadja Váradi Károly, délután 2—3-ig neveléstani ismeretek előadja Szabó Endre, 3—4-ig népszerű egészségtan, előadja Dr. Salamon József. Szombaton délután 1—2-ig ének és gyermekdalok betanítása, 2—4-ig női kézi munka Vasárnap délelőtt 9—10-ig nyelvtani és értelmi gyakorlatok, 10—11-ig neveléstani ismeretek.

— **Pozsonyban** nem rég egy péklegény egy szál gyufa miatt egyik lábát veszté. Ugyanis papucs nélkül kimenvén az udvarra egy szál gyufára lépett, s ez a dörzsöléstől meggyuladván lábán könnyű égési sebet okozott. A péklegény ezt számba sem vette, de lába nemsokára dagadni kezdett s az orvos constátálta, hogy a gyufaróli phosphor vérebe ment, úgy hogy kikerülendő a nagyobb veszélyt, lábát amputálni kellett.

— **Fényes üzlet.** Egy műbarát közelebről Frankfurtban egy képet vett 4000 frankért, mely tüzetesebb vizsgálat után valódi Hobbemá-nak bizonyult be, és Lichtenstein herceg a napokban 60,000 forintért megvette.

végre többen oly kétségbeesetten néznek ki, mint-ha legkedvesebbeiket veszítették volna el.

„Nem tagadom, néha úgy tetszett nekem, hogy e vadaknak vallásuk is van, a mit pedig más állatoknál nem vehetni észre. Természetesen isteni tiszteletük nagyon ostoba és faragatlan. Az egyik köztülek egészen fekete, különben alkatra nézve hasonlít a többiekhez. Ezt mindnyájan körülveszik, aztán előbb halkan, majd hangosabban bögni kezdenek, mi nagyon hasonlít a mi énekünkhez. Mikor elfáradtak a kiabálásban, elhallgatnak, s ekkor a fekete beszél egyedül, sokszor mutat a felhőkre, hevesen hadarász kezeivel, épen mintha ütközetre tüzelné őket, mintha mindnyájan süketek lennének. A többiek ez alatt ülnek, térdelnek, vagy állanak. Nehányan buzgón látszanak figyelni a fekete rikoltásaira; mások halkan csevegnek; egy része keményen alszik, a másik pedig sir, vagy olyan erősen forgatja szemét, mintha rögtön kiadná lelkét. Mihelyt a fekete bevégezi beszédét, azonnal ismét vidámokká lesznek, ismét megkezdik énekszerű bögeiket, s oda mennek a feketehez, ki enni és inni valót ad nekik.”

Az akimi király nyugtalanul rázta fejét, mint az ember tenni szokta, ha valami olyan különös, vagy hihetetlen dolgot hall, mit nem tud merőben eltagadni. Kíváncsisága a legmagasabb fokra hágott, roppantul szeretne volna a különös tengerszülöttet valamelyikét, ha lehet élve látni. Mert mindaz, mit ő hallott, hihetetlennek tűnt fel előtte.

Összehívta tehát ország legtapasztaltabb, legtudosabb tanácsosait, hogy véleményüket kikérje. A legvénebbek közül többen így szóltak: „Frempung, te hatalmas király, nagy hős, nehogy a természet e szörnyűsülöttei közül valamelyiket boldog országodba hozd. Mert foggal rejtgetünk attól, hogy szerencsétlenséget hozand ez reánk. Nem tehette volna-e elődeid, királyaink vitézsége, hatalma, hogy Akimot a lakott föld határáig kiterjessze? De nemzetünk örökdeltől attól,

— **Kholera elleni óvszer.** Nyugat-Indiában a kholera ellen sikerrel alkalmaznak egy igen egyszerű óvszert. Ugyanis a fahaj (cinamonum) virágából durván összetörve két latot egy liter pálinkába vagy jó vörös borbba tesznek, és abból reggel és este egy evőkanálnyit isznak. Nem volna fölösleges ez egyszerű szerrel kísérletet tenni.

— **Nagy földirati ismeret.** A „Pest. Lloyd” egyik vidéki tudósítója panaszkolja, hogy a felsőbb tanosztályokban nagyon kevés gondot fordítanak a földrajzi tanulmányokra. Egy vizsgán jelen levén a tanulók egyikétől azt hallotta, hogy Pozsony a Rajna mellett fekszik, és a Rajna Angol és Franciaország között foly a fekete tengerbe. A tudósító mint szakférfi ajánlja, hogy a földrajzot tegyék tanodáink felsőbb osztályaiban is rendes tantárgyá.

— **Művészi rövid hírek.** Szigligeti újra átdolgozza „Argyl és Tündér Ilona” című tündérvjátékát a nemzeti színház számára. — Offenbach „Fantasio”-ját a prágai színpadon igen hidegen fogadták, sőt a közönség egy része füttyölni is kezdett. — Canon, a híres német festész a bécsi világtárlatra egy nagy symbolikus olajfestményt készít, mely a vallásfelekezeti egyenjogúsítást ábrázolja. — Thiers egy bölcsészeti művön dolgozik a materializmus tanai ellen.

— **Bognár Vilma** beadta lemondását a bécsi várszínház intendatúrájához.

— **A bécsi többszörösítő társulat,** mely feladatául tűzte a legelső festők műveit színes nyomásban s más sokszorosító eszközök segéd-mével terjeszteni, ma már 5-ik album füzetét adja ki. E füzetet mely Van Eyk-től, Dürrtől és Klaus és Unger féle radirozásokat s a „megtérő fiut” Förichtől fogja tartalmazni.

— **A világ legrégibb** gőzhajóját tulajdonosai nemrég a glasgowi iparkamarának ajándékozták. A hajó neve „Industry” 51 tonnás és 1814. május havában bocsátottat tengerre. Utóbbi időben az „Industry” haszonvetelenné vált s most a glasgowi iparkamara fogja a gőzhajózás megkezdésének emlékeül megőrizni.

— **Spitzecker nevű színész** Berlinben egy szédelő bankot alapított, melybe nem ezerek vagy százezrek, hanem milliók folytak be. Annyira ment a dolog, hogy akadtak földmivesek, kik pénzt vettek fel kölcsön földjeikre csak a czélból, hogy azt a nevezett bankba rakják. Ezen s több más ilyen bankok összeomlását most már előre jósolják s ez alkalommal megint ezeken és ezeken fognak koldusbotra jutni.

— **Uj cseppkő barlang.** Az iglói gymnasium egyik tanára egy cseppkő-barlangot fedezett fel, mely szépségre és nagyszerűsége nézve vetekedik a híres agteleki barlanggal. Jelenleg még nagyon fáradságos az új barlangba bejutni, a felfedező fáradozásai folytán azonban a bejárást nem sokára kényelmessé fogják tenni.

— **A halálbüntetés eltörlését** czélzó törvényjavaslatot a spanyol kortések, hihetőleg a karlista és kubai lázadásokra való tekintettel, 99 szóval 58 szó ellen elvetették.

hogy birtokát a nagy, véghetetlen sósóvizig terjeszse, melyet az isten a szörnyek számára teremtett. Hadd szálljon ott le a nap, hogy tisztítsa magát, s annál erősebben szállhasson fel reggel hegyeink mögül: számunkra ott nincs szerencse! Mert a nap tüzzel tölti el a nagy sósóvizet, s onnan származnak az égiháborúk, a pusztító viharok, a villám és dörgés. Onnan jöttek elő amaz emberszerű szörnyek is, kik dorongjaikban villámot hordanak és vizekben tüzet isznak.”

Az idősebbeknek ez volt véleményük. De a fiatalok, kik ép oly kíváncsiak voltak, mint maga a király, így szóltak: „Egy királynak s tanácsának mindent kell tudnia, mi körülöttük történik, s mindenről alapos meggyőződést kell szerzeniök, csak így válhatnak hasznára a népek. Mindenekelőtt a felől kell meggyőződni, hogy a nagy sósóviz ama szörnyei, csakugyan emberek-e vagy nem.”

A királynak volt egy kedvenc neje, a szép alig tizenöt éves Mandingo, s ennek elbeszélte a titkos tanács vitatárgyát. A fekete Venust rögtön a leghevesebb kíváncs szállta meg, s esdekelve, a leghizelgőbben kérte a királyt, hogy hozasson el néhányat a csodás teremtmények közül, mert ő nagyon szeretné látni.

Mandingo nem volt afféle közönséges szépség. Olyan gyönyörű színt, mely vegyüléke volt az ébennnek s rozának, olyan szép, nagy, szerelmtől sugárzó szemeket, olyan karcsu, nyulánk, festői termetet nem egyhamar lehetett még Akimban sem találni, s a király inkább meghalt volna, semmiat kedvence öhaját azonnal ne teljesítse.

Legvittebb katonáiból egy válogatott küldöttséget menesztett tehát a tenger partjához, hogy a tenger fiait, ha csakugyan észszel felruházott halandók lennének, az akimi király nevében felkérjék, hogy egyet közülök bocsássanak az udvarhoz, ha pedig a jövevények még eddig nem ismert állatok, fogjanak el egyet, ha csak lehet élve.

— **Vásár-szülte kis gonoszak.** Novemberi vásárunk, mint az előlejekből következtetni is lehetett, csakugyan fölötté élénk és népes volt, emellett gazdag apró neveltséges jelenetekben. Egyet följegyzünk: Egy vénasszony kalácsot árult, látja ezt egy cipész inas s oda sompolyogva, alkudozni kezd s tanakodik magában, mint jusson ingyen a fehér kalácshoz; a véletlen kedvez neki, mert vénasszonyunk tubakol, erre prüssent átkozottul, mit felhasznál a cipész inas s gyorsan odább áll a kalácsos, észreveszi, de későn ezt a vénasszony s hosszas mormogás után megnyugodva, elcsendesül, nem messze tőle az utca sarkon a kalácsos kezében füle csinyja következményére az inas s annyira elfeledkezik kalácsáról, hogy azt szépen elragadja egy szelid kómódor s tova megy vele; erre keserves jajjok közt panaszkolja: hogy drága pénzen szerzett kalácsát a kutya elvette tőle.

— **Az ajánlott levelek** és szekérpósta küldemények reklamátiója határidejét a kormány 6 hónapra határozta meg.

— **Herceg Eszterházi Pál,** az ujonnan kinevezett sopron-megyei főispán, fényes beiktatása után Soprony-megye szegényeinek 5000 ftot adományozott.

— **A világiállítással** egy olyan vendég jelentkezett, kit Bécsben mindig szívesen látnak, Renz, ki külsővel a világiállítással minden-estre sok élvezetet fog nyújtani az oda rándulóknak.

— **Bécsben** a mult hét folytán többen kaptak leveleket egy névtelentől, ki 50—100 ftot kér a levél írójának „nr. 1000 poste restante Bécs” jegy alatt megküldeni, mert különben egy vagy más bünténnyel fognak a törvényszéknél vádoltatni. Botrány kikerülése tekintetéből néhányan eleget is tettek a kívánságnak, ellenben kik azt elmulasztották, seregszámra kaptak a legalábbvalóbb rágalmakkal telt leveleket.

— **Különös fogadás.** A berlini udvari fényképész közelebb fogadott egy előkelő urral, hogy olyan híven fogja lefényképezni, miszerint meg kuttyja is ráismor. A kísérlet megtették s a kirakott sok kép közül, csakugyan a gazdájához futott a kutya, s az urnak meg kelle a fogadási összeget fizetni. Néhány nap mulva a fényképész rozzsá kedvben lévén, kipolyantotta, hogy az arczképet szalonával kente be, mit a jó vizsla rögtön észre vett, s természetesen oda futott; ennek a naiv vallomásnak az lett eredménye, hogy a rászédett azonnal beperelte a leleményes fényképészt.

— **Humboldt Sándorról** a „Sal. Börzenblatt” a következő, még eddig alig ismert adatokat írja: A nagy tudós életének utolsó éveiben folytonosan pénzülséggel kellett küzdenie. Utazásait s munkái díszes kiállítása (utleírásának kiadása az 1100 rémszettel 1 millió frankba került) tekintélyes vagyonát csaknem egészen felemészítették, úgy, hogy Humboldt akarata ellen kényszerítve volt 1827-ben Berlinbe költözni, hol évenként az udvartól 5000 tallért kapott. Itt készítette legnevezetesebb munkáját a **Kosmoszt.** Jellemző az időszakra nézve az, hogy mindig pénzzavarban volt, s havi illetékét 10-ig már rendszeren elköltötte, úgy hogy szakadatlanul adósságokat kellett csinálnia. E szerencsétlenség okaiban rejlik, hogy Humboldt nem volt takarékos, s szegénysége az utóbbi években annyira ment, hogy még könyvtárát is el kellett adnia, mire nézve azt mondta egyszer baráti körben: „Sokkal szegényebb vagyok, semmint munkáim egy-egy példányát kiírhathám.”

— **Egy újlág készített statistika** a fenálló színházak számáról a következő adatokat nyújtja: Olaszországban 348, Franciaországban 337, Németországban 194, Spanyolországban 168, Nagy-Britannia s Irlandban 150, Oroszországban 44, Belgiumban 34, Hollandban 22, Schweitzban 20, Portugáliában 16, Svédországban 10, Daniában 10, Norvegiában 8, Görögországban 4, Törökországban 4, Romániában 3, Aegyptomban 3 és Serbiában 1 színház van.

— **Gounod „Romeó és Júlia”** című operájának, melyet jelenleg a párisi opera comiqueban tanulnak be, vetélytársa van, mivel jelenleg a theatre Italienben egy olasz zenész szerző ugyan-csak „Romeó és Júlia” című dalművére készülnek.

— **Szívelen anya.** Beranban f. hó 20. két tanuló egy kis négy esztendő leánykát fogtak ki a folyamból. A gyermeket alig sikerült eszméletre hozni, s a rögtön megindított vizsgálatból kint, hogy maga az anya dobta azt a vízbe, kinek hollétét a rendőrség még nem tudta kifizérszni.

— **Münchenben** az u. n. Dachauer bankok miatt a napokban zavargások voltak; ez ügyben a bajor belügyminiszter a következő köriratot meneszté valamennyi kerületi kormányzószághoz: Az u. n. Dachauer bankok üzletei újabb időben igen tekintélyes kiterjedést nyertek, miután sikerült nekik egyes kerületekben a földmies lakosság pénzzeit is magukhoz vonni, rendellenes magas kamatok fizetése által. E körülményben nagy veszély rejlik a résztvevők vagyoni állására nézve s biztós kiállítás van arra, hogy sokan el fognak közülök szegényedni; miután szembeszökő, hogy nevezett bankok ily magas kamatokat — 90 — 100 % — ról beszélnek — egyedül az ujonnan befolyó tőke-pénzek igénybe vételével — fizethetnek, s hogy

az ily módon támadt tőkevesztés utóvégre is a betevők kárával járnak. — Így a bajor belügyminiszter; hazánkban sem ártana egy ilyen szelésebb körökhöz intézett figyelmeztetés, intve a sok szédelő bank és intézet működése ellen.

Nemzeti színház.

Hétfőn nov. 4-ikén „Epstein Gyula ur tanítványának Lambert József zongora művészek hangversenye.” Hangversenyző ur nagy könnyűséggel s helyenként érzéssel és kifejezéssel játszta darabjait, különösen Liszt Ferenc gyönyörű „Cámpánellája” és Mendelsonnak „Fis Moll prestoja” szépen sikerültek; de figyelemztetünk kell hangversenyző urat, miszerint városunk közönsége föl-emelt árak mellett csak a világhírű művészeket szokta meghallgatni, s azon körülmény, hogy a színház ez alkalommal csaknem üres volt, nem a közönség részvéltensége, vagy műizlés hiányának tulajdonítható. Emelte az est érdekét Boér Emmának és Dékány Rózának közreműködése is, és „Mosesből” a gyönyörű koncert darab, melyet ifjabb Salamon János a G. huron valódi művészettel lejtátszott. Megemlítenő végül a zenekar pontos működése úgy a kíséretnél, mint a két gyönyörű zeneműnek, a régi ugyan de mindig szép „Semiramis” nyitányának és „a menyegzői indulónak” önálló előadásának.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről.

Oktober 26-ról. 5% metaliques 65.60 5% nemzeti kölcsön 69.50. 1860-ki államkölcsön 102.. Bankrészvények 985. Hitelrészvények 33010. — London 106 50. Ezüst 10575. — Cs. kir. arany 510. — 20 frankos arany 854. —

Földtehermentesítési kötvények: Magyar 79 — Temesi 78.50. Erdélyi 77.40. Horv. Szlavyon —.

Felelős szerkesztő Sándor János.

A közönség köréből. *)

Israelita zugiskolák.

Kolozsvár, nov. 4. 1872.

Sajnálattal ragadok tollat, hogy a népnevelés érdekében egy sajnós visszaélésre hívjam fel az illetők figyelmét.

Az izr. zugiskolákról akarok írni, melyek itt helyben léteznek, ama városban, hol a népnevelés úgy oly szép lendületet vesz, hol annyit áldoznak a népnevelés érdekében, mint Kolozsvárt. Dacára mindezeknek, ha rövid pillantást vetünk az israelita népnevelésre, vérző szívvel vesszük észre, hogy az israeliták e részben sokat elhanyagolnak.

S valjon miért?

Azon öt vagy hat zugiskola miatt, melyben 50—60 gyermeket csupán a héberre tanítanak és erre sem alaposan; hol a tanító kezét és botját nem sajnálván, minden csekélységért előveszi. Szánalomra méltó helyzetben van 50—60 gyermek, kik az ily zugiskolákba járnak, kik nem tanulnak magyarul, németül stb. kiket azzal biztatnak, legyenek tanulmányokat csak a zsidónyelvben, ezzel beérhetik itt és a tulvilágon, ezzel kecségtetvén őket, a czélyszerű és nélkülözhetetlen tantárgyakat mellőzik, nem törődve azzal, hogy az ifjak jövő-dőbeli állását imígy tönkre teszik.

Ily kilátások és viszonyok között fölösleges az israelita tanítójelöltnek képezdét hallgatni; ha elégséges a népnevelésre egy-egy a kortól elmaradt agg, ki még saját anyanyelvét sem érti, kellően.

Szerintem ezen zugiskolákat be kellene zární és a szülöket gyermekeik czélyszerű nevelésére buzdítani; mert a népokt. törvény czélja: a gyermekeket kiképezni testileg ép úgy, mint szellemileg! S valjon a zugiskolák teljesítik-e e kötelességet főnnebbi eljárásukkal?

A helybeli szabadalmazott izr. iskolazék tekintetes elnökétől arról értesültem, hogy ő e tekintetben a kolozsdobokamegyei tanfelügyelő ur ő méltóságánál lépéseket teend a zugiskolák eltörlése végett. Ezen eltörlés valóban igen szükséges volna, mivel ezáltal 50—60 gyermek képzett és hasznos polgárrá válhatna, ha a törvényszerű oktatásban részesülnének.

Handelsmán József.

*) E rovatba megjelenő cikkért csak a sajtóhatósággal szemben vállal felelősséget a Szerk.

Nyiltér.

Fogorvosi műterem. A t. cz. közönségnek kedves szolgálatot vélnék tenni, midőn tudatjuk, hogy fogorvos Reiss Nándor bécsi szaktudományi körülményből körünkbe ismét visszaérkezett, fogorvosi műtermet állított fel a monostor-utca 177 számú ház első emeletén, mely által városunkban egy e téren eddig csaknem nélkülözött hiányt pótol. Ajánljuk őt, mint e szakmában különösen képzett embert az illetők szíves figyelmébe.

Arlejtési hirdetmény.

A szamos-újvári m. k. országos fegy-intézet kórház épületének teljes átalakításához, továbbá az ürléki csatorna és emésztő gödör újbóli felépítéséhez szükséges építési munkálatok biztosítása tekintetéből f. é. augusztus 13-án megtartott nyilvános árlejtés eredménye a fennsőbb jóváhagyást nem nyervén meg, a kérdéses munkálatok biztosítása tekintetéből a nagyméltóságú m. kir. igazságügyministeriumnak f. hó 5-én 27,200 sz. a. kelt rendelethez következőképpen f. é. **november 6-n** d. e. 10 órára egy az intézet hivatalos helyiségében megtartandó újabb nyilvános árlejtés iratik ki, melyre mindazon vállalkozni kívánók, kik érvényes szerződés kötése jogositvák, vagy ezen árlejtéstől más okból ki nem zártak, azon észrevétellel hivatnak meg, miszerint a kérdésben forgó építési munkálatok felkiáltási ára 16,499 forintban állapítottatott meg; s a vállalkozni kívánók készpénzben vagy megfelelő belföldi állam papirokban ezen összeg 5%-át lesznek kötelesek bántépénzül letenni, mely a vállalkozó által 10%-ra lesz kiegészítendő.

A kitűzött határidőig 10% bántépénzzel megterhelt írásos ajánlatok is elfogadhatók, melyek csak a nyilvános árlejtés bezárása után fognak felbontatni.

A műtani iratok s a szorosabb építési feltételek az intézet hivatalos helyiségében az árlejtés előtt is megtekinthetők.

A m. k. országos fegyintézet igazgatósága.

Sz.-Újvári, 1872 október 14-én.

Boér János,
igazgató.

80 sorsjegyre

három milliónál

többre menő összes főnyeremény-nyel játszhatni mint résztvevő olcsó játéktársulatainkban.

20 darab töröksorsjegyre, 21 havi részlet a 5 ft., bélyeg 99 kr.; huzás decz. 1-én, főnyeremény 300,000 frank.

20 darab 1864-ki sorsjegyre, 24 havi részlet a 8 ft., bélyeg 1 ft. 30 kr.; huzás decz. 1-én, főnyer. 200,000 ft.

20 drb. 1839-ki ötödörös sorsjegyre 28 havi részlet a 8 ft., bélyeg 2 ft. 55 kr. huzás decz. 1-én főnyer. 220,000 ft.

20 darab hitel-sorsjegyre, 24 havi részlet a 10 ft., bélyeg 2 ft. 55 kr.; huzás január 1-én, főnyeremény 200,000 ft.

Az 1839-ki sorsjegyeknek akkor aztán még csak **4 huzása lesz**, s miután addig minden sorsjegynek ki kell huzatni, a **nyerés esélye rendkívüli nagy**. Az első havi részletek és bélyegilleték befizetése után, megkapják a résztvevők a részletjegyeket. A megrendelés, valamint a további részletfizetések **postai utalvány** által történhetnek.

A lefizetés tartama alatt minden huzásra játszanak a résztvevők, s annak befejezése után kapnak egy **eredeti 1864-ki, egy török-, egy Credit- és 1839-ki sorsjegyet**.

Az osztrák Industrial-Bank váltó irodája,

ezelőtt
Fürst Eduárd,
Bécs, Istvánér.

(605)

1—5

40 huzásra

évenként,

melyek közt:

3 főnyeremény a 250,000 forint.

1 „ „ a 220,000 „

1 „ „ a 200,000 „

1 „ „ a 150,000 „

1 „ „ a 110,000 „

és még sok 60,000, 50,000, 40,000, 30,000 sat. frtos nyeremény van, nyerhetni egy részletjeggyel

A csoportu
játéktársulatunkban

18 résztvevő közt, 25 negyedéves és 6 forintnyi részletfizetés mellett. Ezen kedvelt csoportban megvan **minden Ausztriában létező állam-és magán-kölcsön sorsjegy**, a melyek tőzsdeszerinti értéke a teljes befizetés után a résztvevők közt készpénzül el fog osztatni. A törvényes okmány-bélyeg egyszer mindenkorra 99 krt. tesz.

Mindjárt az első negyedéves és 6 forintnyi részlet befizetése után.

a magyar kölcsön sorsjegyek

huzására november 15-én, az 1864 és 1839-beli kőre deczember 1-én, a hitel- és triestiekre január 2-án sat. játszik minden résztvevő.

Az **1839-ki főnyereményt** 1871 szeptember 1-én.

Az **1864-ki főnyereményt** 1870 szeptember 1-én nálunk nyerték **játéktársulatban részletfizetés mellett.**

Az osztrák Industrial-Bank váltó irodája,

ezelőtt
Fürst Eduárd,
Bécs, Istvánér.

(604)

1—8

Ép most jelent meg

32-ik kiadása

a világhírű, tanulságos könyvnek

a „Személyes oltalom“

Laurentius-tól, borítékba lepecsételve.

Ezerszeresen bibizonyult segély- és orvoslat (20 évi tapasztalat) a főrímen **előrtle- nedéseinek**, az önfertőztetés következményeinek és a neml Kicsapongásoknak. Kapható minden könyvkereskedés, utján Bécsben Pohan Károly-nál Wollzeile 33. Ára 2 ft 40 kr o. é., postán megküldve 2 ft 50 kr o. é.

Szegényeknek, ha ezt bizonyítvánnyal tanusítják s egyenesen hozzá fordulnak — ingyen Laurentius.

A számtalan utánzásoktól és a könyv kivonataitól különösen pedigazon apró moosok-irat- káktól, melyek az ifjuságharát, önfertőtás és hasonló ozimrk alatt szinte minden lapban piaczi tármával kínálatnak jóakarólag óvók Azért arra kell ügyelni, hogy valódi kiadását kapják az

eredeti kiadást Laurentius-tól, mely nyolczadrét kötet, 232 lapon 60 bonoztani azélmetszeti képlettel s a szerző névjegyével el- látott bélyeggel van lepecsételve.

Orvosság nélkül.

(531)

MELL- és TÜDŐ-

betegek természetes úton, még reményvesztett az orvosok által gyógyíthatatlannak nyilvánított esetekben is gyökeresen kigyógyulnak

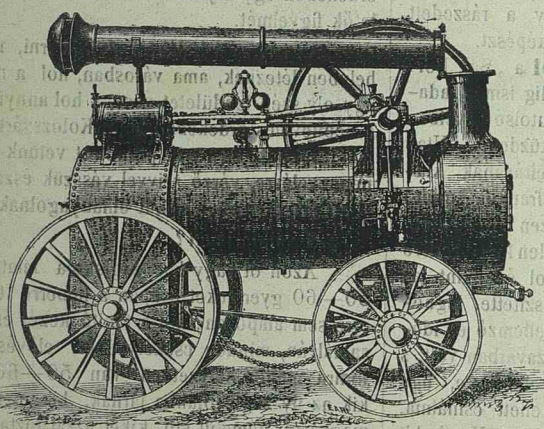
orvosság nélkül.

A betegség részletes leírására bővebben felel levelben

J.H. Fickert, Dir. Berlin,
Wall-Strasse No. 23.
A levélhez 5 ft o. é. melléklendő.

Orvosság nélkül.

GŐZCSÉPLÉSI FELHÍVÁS.

Alólírtak egész tisztelettel tudomásra hozzák a nagyérdemű földbirtokos és haszonbérlo közönségnek, miszerint

hat gőzcséplő gépüket, melyek az ország- nak különböző helyeiben működnek,

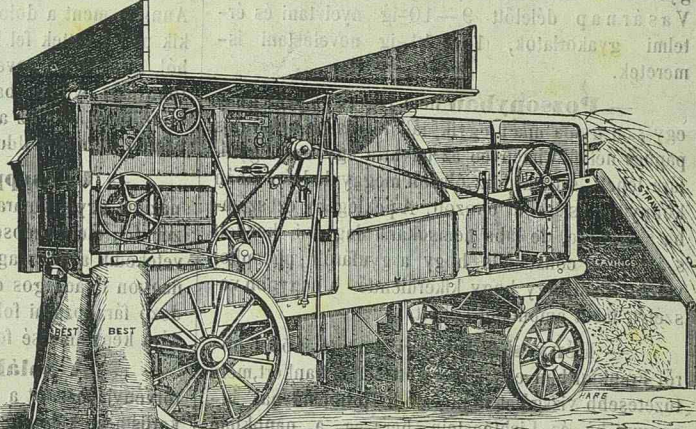
a felvállalt munkák bevégezte után ha még valaki igénybe venni kívánna,

Erdélynek bármelyik részében cséplés végett átengedik,

szíveskedjék csépltetési szándékát alólírtakhoz mentől előbb meg- enni. **Feltételeink előnyösök és nagyon kedvezők.**

Kolozsvárt, október 7-én 1872.

Berei és Merza.

(602)

A kolozsvári királyi szabadalmazott

TEMETKEZÉSI INTÉZET

Entreprise des pompes funebres

egy évi működése alatt teljesen bé bizonyította, hogy városunknak díszére, a t. cz. közönségnek hasznára van. Az intézet főnállása óta **temetkezéseink díszesebbek s jóval kevesebbe kerülnek**, mi az által lett elérve, hogy az intézet saját begyakorlott személyzetet, fogatokat, különböző gyász-szekereket, fa- és ércz-koporsót s egyéb

gyász kellékekből raktárt tart,

hogy mennyire kiérdemeltük a t. cz. közönség bizalmát, mutatja az, hogy helyt és vidéken minden nagyobb szerű temetést intézetünk végezett.

A rendes temetések 25, 50, 100, 150, 200, 300 és 400 forintosok — azonban ezen díjszabályzattal tetszés szerinti eltérés eszközölthetnek s kívánatra **drágább** vagy **olcsóbb** temetés is rendeztetik.

A felsorolt díjakért az intézet a díjszabály szerint koporsót, párnákat, lepedőt, mádráczt, szemtakarót, ravatalt, szoba díszítést, gyertyákat, egyházi szertartást, harangozást, szomorú jelentést, gyász és kíséző kocsikat, egyenruházott személyzetet, sir- ásatást és beferlést szolgáltat ki, rendez és állít elő oly pontossággal, hogy a gyászoló család közreműködése legkevesbé sem lesz igénybe véve.

Ércz- és fakoporsók felszerelve vagy a nélkül magára is szolgáltatnak ki gyári árban.

Felvételi iroda: **Bogdán István** üzletében. Intézeti és raktári helyiség kül-tordauteza a temető bójárásnál balra.

Kolozsvárt, október hó 1872.

A temetkezési intézet.

Bogdán István,
igazgató.